

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та природокористування
Навчально-науковий інститут економіки, менеджменту та права
Кафедра обліку та аудиту

06-02-71

Методичні вказівки та завдання до проведення семінарських занять з навчальної дисципліни «Науковий семінар» студентам 3 курсу за напрямом підготовки 6.030509 «Облік та аудит» денної форми навчання

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Затверджено методичною комісією за напрямом підготовки «Облік і аудит» протокол № 2 від «21» жовтня 2013 р.

Рівне-2013

Методичні вказівки та завдання до проведення семінарських занять з навчальної дисципліни «Науковий семінар» студентам 3 курсу за напрямом підготовки 6.030509 «Облік і аудит» денної форми навчання/ Антонюк О.Р.- Рівне: НУВГП, 2013.- 25 с.

Упорядник: Антонюк О.Р., канд. економ. наук, доцент,
Відповідальний за випуск: Лазаришина І.Д., д.е.н., професор,
завідувач кафедри обліку і аудиту

ЗМІСТ

1. ТЕМАТИЧНИЙ ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	3
2. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ.....	6
2.1. Семінарське заняття № 1.....	6
2.2. Семінарське заняття № 2.....	8
2.3. Семінарське заняття № 3.....	10
2.4. Семінарське заняття № 4.....	11
2.5. Семінарське заняття № 5.....	13
2.6. Семінарське заняття № 6.....	15
2.7. Семінарське заняття № 7, 8.....	16
3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	17
ДОДАТКИ	18

1. ТЕМАТИЧНИЙ ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Дисципліна «Науковий семінар» вивчається студентами денної та заочної форми навчання згідно з навчальним планом.

Мета дисципліни «Науковий семінар» – вивчення методики та організації наукових досліджень у професійно-орієнтованих напрямках (облік, економічний аналіз, аудит) на основі загальноекономічних та професійно-орієнтованих дисциплін та у взаємозв'язку з підготовкою та написанням дипломної (магістерської) роботи.

Завдання дисципліни «Науковий семінар» полягає в тому, щоб навчити студента напряму підготовки «Облік і аудит» здійснювати економічні дослідження за допомогою сучасних методів і прийомів наукових досліджень, правильно оформлювати результати досліджень як в теоретичному плані – у вигляді наукових публікацій, так і здійснювати їх впровадження у практичну діяльність (при виконанні дипломної та курсових робіт за професійним спрямуванням).

Предмет дисципліни «Науковий семінар» – методика наукових досліджень, методика та організація здійснення досліджень конкретних економічних проблем сфери бухгалтерського обліку, аналізу, аудиту та контролю на основі наукових прийомів.

Після проведення занять з дисципліни «Науковий семінар» (табл. 1, 2) студенти повинні **знати**:

- поняття науки та наукового дослідження, в тому числі економічного;
- специфіку наукового дослідження у галузях обліку, економічного аналізу, аудиту (контролю);
- методи та прийоми в наукових дослідженнях, системний підхід при вивченні економічних явищ та специфіку їх застосування при проведенні наукових досліджень у сфері обліку, аналізу, аудиту (контролю);
- послідовність та характеристику стадій та інформаційне забезпечення наукового дослідження;
- порядок систематизації результатів та ефективність наукових досліджень;

ВМІТИ:

- визначити мету, завдання, предмет та об'єкт наукового дослідження за професійним спрямуванням;
- обрати методи і прийоми наукового дослідження у сфері обліку, аналізу, аудиту (контролю);
- забезпечити інформаційне забезпечення наукового дослідження сфери обліку, аналізу, аудиту (контролю);
- написати статтю, оформити тези доповіді на науково-практичну конференцію, зробити презентацію наукової доповіді.

Таблиця 1

**Структура навчальної дисципліни
«Науковий семінар» (денна форма навчання)**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин курсу		
		всього	семінарські	сам. робота
Змістовий модуль 1				
1.	Наукова діяльність: характеристика, регулювання, суб'єкти	4	2	2
2.	Організація наукового дослідження у обліку, аналізі, аудиту (контролі)	5	2	3
3.	Інформаційне забезпечення наукових досліджень у обліку, аналізі, аудиту (контролі)	5	2	3
4.	Методологія наукових досліджень у обліку, аналізі, аудиту (контролі)	5	2	3
Змістовий модуль 2.				
5	Оформлення результатів наукових досліджень	5	2	3
6	Оцінка результатів наукових досліджень: апробація, впровадження, оцінка	5	2	3

№	Назва теми	Кількість годин курсу		
7	Методика підготовки виступів за результатами наукової роботи	7	4	3
Всього		36	16	20

Таблиця 2

Теми семінарських занять з дисципліни «Науковий семінар»

№ з/п	Тема практичного завдання	Обсяг в годинах
		денна
1	Організація наукової діяльності	2
2	Визначення етапів наукового дослідження та змісту робіт по кожному з них.	2
3	Організація інформаційного забезпечення наукових досліджень.	2
4	Методи наукового дослідження. Структура наукової статті. Розробка планів наукових досліджень.	2
5	Оформлення наукової статті. Підготовка анотацій до статей та авторефератів.	2
6	Підготовки та презентація виступів за результатами наукової роботи. Оцінка та рецензування наукових статей та авторефератів.	2
7	Ділова гра «Участь у науковій конференції». Підготовки та презентація виступів за результатами наукової роботи.	4
Всього		16

Практичні завдання, запропоновані викладачем для вирішення на семінарських заняттях, повинні бути належним чином оформлені в окремому зошиті або на стандартних, скріплених у зшив, аркушах паперу (A4).

Важливим елементом навчального процесу при вивченні дисципліни «Науковий семінар» є поточний контроль рівня знань студентів, що свідчить про засвоєння вивченого матеріалу, рівень

підготовки студентів для виконання передбачених завдань. Поточний контроль здійснюється шляхом опитування студентів, проведення контрольних робіт, прийняття виконаних індивідуальних завдань та робіт на семінарських заняттях.

Оцінці підлягають активність роботи студента протягом семестру при обговоренні теоретичних питань та вирішенні практичних завдань, рівень знань, продемонстрованих у відповідях на семінарських заняттях.

2. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Семінарське заняття № 1

Тема, що розглядається на семінарському занятті:

«Наукова діяльність: характеристика, регулювання, суб'єкти»

План семінарського заняття

1. Наука, як діяльність.
2. Регулювання наукової діяльності.
3. Суб'єкти наукової діяльності.
4. Особливості науки про бухгалтерський облік.

Список рекомендованої літератури для підготовки до семінарського заняття:

1. Романчиков В.І. Основи наукових досліджень [навчальний посібник] / В. Романчиков. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 254 с.
2. Малюга Н. М. Наукові дослідження в бухгалтерському обліку: [навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів] / За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця . – Житомир: ПП “Рута”, 2003. – 476 с.
3. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України [Електронний ресурс].- Режим доступу до рес.: www.liga.kiev.ua

Підготуватись до дискусії: Чи правильно виділяти у чинному законодавстві України серед вчених «молодого вченого» та обмежувати його вік 35 роками?

Підготувати реферати за темами:

- ✚ Українська вчені - творці бухгалтерської науки.
- ✚ Критерії вибору і обґрунтування теми наукового дослідження.
- ✚ Наукові напрямки дослідження у бухгалтерському обліку.
- ✚ Українська вчені - дослідники аудиторської діяльності.

Практичні завдання

Завдання 1.

Дослідити та проаналізувати сутність ключового поняття з теми дослідження (за основу студентів пропонується використати тематику курсової роботи з дисципліни «Фінансовий облік»).

Завдання 2.

Здійснити аналіз дефініцій поняття «аудит», «фінансовий облік».

Завдання 3.

Провести огляд фахових джерел (у тому числі періодичних видань) та нормативних документів з питань обліку за темою дослідження (за основу узяти завдання курсової роботи з дисципліни «Фінансовий облік»).

Завдання 4.

Дослідити ступінь розкриття питань з обраної теми в матеріалах конференцій та наукових фахових публікаціях. Скласти бібліографічний опис.

Завдання 5.

Дослідити проблематику за вказаною науковою проблемою (за вихідними даними викладача) та сформулювати об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження.

Завдання 6.

Письмово оформити глосарій. Рекомендовані терміни для укладання глосарію: наука, наукові знання, наукові факти, термін, поняття, аксіома, наукова теорія, державна науково-технічна програма, науковий ступінь, наукові звання.

Семінарське заняття № 2

Тема, що розглядається на семінарському занятті:

- «Організація наукового дослідження»

План семінарського заняття

1. Етапи наукового дослідження та їх характеристика.
2. Наукові проблеми: поняття та порядок постановки.
3. Формування тем наукових досліджень у сфері обліку, аудиту, економічного аналізу.

Список рекомендованої літератури для підготовки до семінарського заняття:

1. Романчиков В.І. Основи наукових досліджень [навчальний посібник] / В. Романчиков. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 254 с.
2. Малюга Н. М. Наукові дослідження в бухгалтерському обліку: [навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів] / За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця . – Житомир: ПП “Рута”, 2003. – 476 с.
3. Про наукову і науково-технічну діяльність» :Закон України [Електронний ресурс].- Режим доступу до рес.: www.liga.kiev.ua
4. Збірник наукових праць «Вісник НУВГП» (видання НУВГП)
5. Збірник наукових праць «Проблеми раціонального використання соціально-економічного та природно-ресурсного потенціалу регіону:фінансова політика та інвестиції» (видання НУВГП).
6. Автореферати дисертацій за спеціальністю 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності).

Підготуватись до дискусії: Чому залишаються актуальними впродовж багатьох років теми дисертаційних досліджень предметом яких є фінансовий облік основних засобів та запасів підприємства?

Підготувати реферат за темою:

- Організація наукової діяльності в Навчально-науковому інституті економіки, менеджменту та права НУВГП .

Завдання 1.

Виходячи з актуальності теми (на підставі фрагменту наукової статті у дод. 1, дод. 2) сформуванати мету та завдання наукового вивчення питання.

Завдання 2.

Дослідити та проаналізувати сутність термінів з теми дослідження за вихідними даними викладача, оформити матеріали за формою таблиці (табл. 3), а також запропонувати свій варіант визначення.

Таблиця 3

Визначення терміну «вчений» у різних літературних джерелах

Термін	Визначення	Джерело
Вчений

Завдання 3.

За фрагментом наукової статті, зокрема списку використаних джерел, Вам необхідно класифікувати вказані джерела за видами наукової інформації. При оформленні відповіді вказувати номер джерела відповіді.

Завдання 4.

За наведеними темою та планом дипломної роботи Вам необхідно сформуванати та записати об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження.

Завдання 5.

Дослідити ступінь розкриття питань з обраної теми в матеріалах конференцій та наукових публікаціях. Скласти бібліографічний опис.

Семінарське заняття № 3

Тема, що розглядається на семінарському занятті:

- «Інформаційне забезпечення наукових досліджень»

План семінарського заняття

1. Суть і види науково-технічної інформації.
2. Методи пошуку і збирання наукової інформації.
3. Аналіз та інтерпретація інформації.
4. Організація роботи з науковою літературою.

Список рекомендованої літератури для підготовки до семінарського заняття:

1. Романчиков В.І. Основи наукових досліджень [навчальний посібник] / В. Романчиков. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 254 с.
2. Малюга Н. М. Наукові дослідження в бухгалтерському обліку: [навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів] / За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця . – Житомир: ПП “Рута”, 2003. – 476 с.
3. Збірник наукових праць «Вісник НУВГП» (видання НУВГП)
4. Автореферати дисертацій за спеціальністю 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності).
5. Журнал «Бухгалтерський облік і аудит»
6. Журнал «Дебет-Кредит»
7. Газета «Все про бухгалтерський облік»
8. Журнал «Баланс»

Підготувати реферат за темою:

- Види джерел інформації.

Практичні завдання

Завдання 1.

Письмово оформити глосарій. Рекомендовані терміни для укладання глосарію: інформація, критерії ефективності інформації, класифікація інформації, функції інформації, джерела інформації, документ, нормативні матеріали, статистичні матеріали, принципи збору інформації.

Завдання 2. Підготувати бібліографічний опис нормативних документів та статей (до 15 джерел), які регламентують облік основних засобів.

Завдання 3. За вказаним переліком літературних джерел скласти та належним чином оформити бібліографію.

Завдання 4. Дослідити проблематику за вказаною науковою проблемою (за вихідними даними викладача) та сформувати об'єкт, предмет, мету за завдання дослідження.

Завдання 5. За визначеною темою дослідження визначити предмет і об'єкти дослідження.

Завдання 6. Дослідити ступінь розкриття питань з обраної теми в матеріалах конференцій та наукових публікаціях. Скласти бібліографічний опис.

Завдання 7. Провести огляд літературних, періодичних та нормативних документів з питань обліку теми дослідження (за основу використати завдання курсової роботи з фінансового обліку).

Семінарське заняття № 4

Тема, що розглядається на семінарському занятті:

- «Методологія наукових досліджень»

План семінарського заняття

1. Поняття методології і методики наукових досліджень.
2. Методологія теоретичних досліджень.
3. Поняття наукового методу та його основні риси.
4. Система методів дослідження.

Список рекомендованої літератури для підготовки до семінарського заняття:

1. Романчиков В.І. Основи наукових досліджень [навчальний посібник] / В. Романчиков. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 254 с.
2. Малюга Н. М. Наукові дослідження в бухгалтерському обліку: [навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів] / За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця . – Житомир: ПП “Рута”, 2003. – 476 с.
3. Автореферати дисертацій за спеціальністю 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності).

Підготувати реферати за темами:

- 1. Особливості бухгалтерського обліку як науки.
- 2. Особливості аудиту як науки.
- 3. Об'єкт і предмет дослідження в аналізі.

Практичні завдання

Завдання 1.

Опрацювання на конкретному прикладі застосування одного з методів економічних наук:

- а) економічне дослідження;
- б) дослідження документів;
- в) поняття бібліографії;
- г) методи економічного аналізу.

Завдання 2.

Підготувати методіку економічного дослідження за темою індивідуальної роботи для виступу на конференції.

Завдання 3.

Письмово оформити глосарій. Рекомендовані терміни для укладання глосарію: діалектичний метод, емпіричне пізнання, теоретичне пізнання, абстрагування, аналіз і синтез, індукція і дедукція, моделювання, ідеалізація, абстрагування, формалізація, опис, визначення, аксіоматичний метод, спостереження,

опитування, групування, середні величини, метод графічних зображень, відносні величини, варіація, елімінування, балансовий метод, екстраполяція, економіко-математичне моделювання, докази, теза, аргумент, спростування, види доказів.

Семінарське заняття № 5

Тема, що розглядається на семінарському занятті:

- «Оформлення результатів наукових досліджень»

План семінарського заняття

1. Поняття, загальна характеристика і вимоги до курсових, дипломних (магістерських), дисертаційних робіт.
2. Структура та технічне оформлення наукових робіт.
3. Магістерська робота: поняття та її підготовка.
4. Оформлення результатів наукової роботи.
5. Порядок оформлення наукових статей та тез доповідей.

Список рекомендованої літератури для підготовки до семінарського заняття:

1. Романчиков В.І. Основи наукових досліджень [навчальний посібник] / В. Романчиков. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 254 с.
2. Малюга Н. М. Наукові дослідження в бухгалтерському обліку: [навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів] / За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця . – Житомир: ПП “Рута”, 2003. – 476 с.
3. Про наукову і науково-технічну діяльність»: Закон України [Електронний ресурс].- Режим доступу до рес: www.liga.kiev.ua
4. Збірник наукових праць «Вісник НУВГП» (видання НУВГП)
5. Автореферати дисертацій за спеціальністю 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності).

Підготувати реферати за темами:

- Мова та стиль наукових робіт.
- Обробка наукової інформації.

Завдання 1.

На підставі запропонованих планів здійснити класифікацію за рівнями наукових робіт (план курсової роботи, план реферату, план кандидатської дисертаційної роботи тощо).

Завдання 2.

Скласти план магістерської роботи з фінансового обліку.

Завдання 3.

Проаналізувати та пояснити відмінності між планом магістерської та кандидатської роботи.

Завдання 4.

Критично проаналізувати запропонований автореферат магістерської роботи.

Завдання 5.

На основі матеріалів підготувати анотацію до автореферату магістерської роботи.

Завдання 6.

За визначеною темою дослідження визначити предмет і об'єкти дослідження.

Завдання 7.

Критично проаналізувати зразки роздаткового матеріалу до дипломних (магістерських) робіт та сформувані перелік питань та пропозиції з вдосконалення.

Семінарське заняття № 6

Тема, що розглядається на семінарському занятті:

- «Оцінка результатів наукових досліджень: апробація, впровадження, оцінка»

План семінарського заняття

1. Сутність апробації наукових досліджень та її види.
2. Економічна оцінка наукових досліджень та порядок впровадження в практику.

Список рекомендованої літератури для підготовки до семінарського заняття:

1. Романчиков В.І. Основи наукових досліджень [навчальний посібник] / В. Романчиков. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 254 с.
2. Малюга Н. М. Наукові дослідження в бухгалтерському обліку: [навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів] / За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир: ПП “Рута”, 2003. – 476 с.

Підготувати реферати за темами:

- ✚ Право власності на інформацію.
- ✚ Інтелектуальна власність на наукові праці.

Практичні завдання

Завдання 1.

Розробити акт апробації.

Завдання 2.

На підставі вихідних даних та результатів дослідження сформувані можливі об'єкти впровадження.

Завдання 3.

На підставі матеріалів курсової роботи з «Фінансового обліку» визначити можливі та актуальні на момент виконання завдання форми апробації матеріалів.

Завдання 4.

Здійсніть правильну структуризацію тез доповіді (дод. 4).

Семінарські заняття № 7, 8

Тема, що розглядається на семінарському занятті:

- «Методика підготовки виступів за результатами наукової роботи»

План семінарського заняття

- «Ділова гра - Організація та участь у науковій студентській конференції»

Список рекомендованої літератури для підготовки до семінарського заняття:

1. Романчиков В.І. Основи наукових досліджень [навчальний посібник] / В. Романчиков. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 254 с.
2. Малюга Н. М. Наукові дослідження в бухгалтерському обліку: [навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів] / За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир: ПП “Рута”, 2003. – 476 с.

Завдання 1.

Підготувати поширений план проведення студентської наукової конференції, визначити організаційні заходи.

Завдання 2.

Розробити та документально оформити програму наукової конференції.

Завдання 3.

Сформуйте назви секцій для організації роботи наукової конференції та здійсніть розподіл вказаних тем доповідей за секціями.

3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Базова література

1. Романчиков В.І. Основи наукових досліджень [навчальний посібник] / В. Романчиков.–К.: Центр учбової літератури, 2007.- 254 с.
2. Малюга Н. М. Наукові дослідження в бухгалтерському обліку: [навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів] / За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця . – Житомир: ПП “Рута”, 2003. – 476 с.

Допоміжна література

1. Про інформацію:Закон України [Електронний ресурс].- Режим доступу до рес.: www.liga.kiev.ua
2. Про науково-технічну інформацію:Закон України [Електронний ресурс].- Режим доступу до рес.: www.liga.kiev.ua
3. Білуха М.Т. Методологія наукових досліджень: [підручник] /Михайло Білуха– К.: АБУ, 2002. – 480 с.
4. Шейко В.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: [підручник] /В.М. Шейко, Н.М. Кушнарєнко – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання-Прес, 2002. – 295 с.
5. П'ятницька-Позднякова І. С. Основи наукових досліджень у вищій школі [навчальний посібник]/ І.С. П'ятницька-Позднякова – К. : 2003. – 116 с.
6. Крушельницька О.В. Методологія і організація наукових досліджень / О.В. Крушельницька –К.: Кондор, 2003. – 192 с.
7. Пілюшенко В.Л. Наукові дослідження: організація, методологія, інформаційне забезпечення /Пілюшенко В.Л., Шкрабак І.В., Словенко Е.І. – К.: Лібра, 2004.– 344 с.

Інформаційні ресурси

Інформаційні ресурси для вивчення дисципліни «Науковий семінар»:

- Збірник наукових праць «[Вісник](#) НУВГП» (видання НУВГП)
- Збірник наукових праць «Проблеми раціонального використання соціально-економічного та природно-ресурсного потенціалу регіону:фінансова політика та інвестиції» (видання НУВГП)
- Журнал «Вісник бухгалтера і аудитора України»
- Журнал «Бухгалтерський облік і аудит»

СУПУТНІ АУДИТОРСЬКІ ПОСЛУГИ: СУПЕРЕЧНОСТІ КЛАСИФІКАЦІЇ

Проаналізовано склад супутніх послуг аудиту у нормативних документах та відповідно до аудиторської практики, виявлені суперечності їх класифікації та вказані напрямки вирішення проблеми.

The structures of other auditing services have been analyzed according to the documents and auditing practice. The contradictions of their structure have been determined.

Аудит, результатом якого є формування думки про достовірність фінансової звітності не єдиний тип перевірки, яку може виконувати аудитор. Основна увага у фаховій літературі та науково-практичних виданнях приділяється висвітленню питань організації та методики проведення аудиторської перевірки, при цьому супутні послуги аудиту залишаються поза увагою науковців. Аналіз публікацій за останні три роки у таких провідних в сфері аудиторської діяльності виданнях, як «Бухгалтерський облік і аудит», «Аудитор України», «Вісник бухгалтера і аудитора України» показує відсутність публікацій щодо змісту, методики виконання супутніх та інших послуг аудиту. Водночас основну частину доходів аудиторських фірм складають саме доходи від виконання таких видів аудиторської діяльності. Так, у світовій аудиторській практиці загальний розподіл аудиторських робіт і послуг приблизно такий: бухгалтерські й аудиторські послуги – 40-45 %, податкове консультування – 30-35 %, консультування управлінського персоналу – 20-30 %. [1, с. 56]. «Аналіз звітів Аудиторської палати України надає змогу дійти висновку, що 70 % - це бухгалтерські й аудиторські послуги, а 30 % - консультування» [1, с. 56, 57]. Отже, виконання аудиторських перевірок фінансової звітності не є основним видом аудиторської діяльності аудиторів та аудиторських фірм України, а тому належна увага аудиторів має бути приділена якості виконання супутніх

водного господарства
аудиторських послуг, яку без сучасних знань методики їх виконання забезпечити важко.

Інтерес до питання супутніх послуг аудиту пояснюється різною їх класифікацією у законодавстві різних країн та Міжнародних стандартах аудиту. Дослідженням питань аудиторської діяльності присвячені роботи фахівців з аудиту Савченко В.Я., Зубілевич С.Я., Дорош Н.І., Редько С., Усача Б.Ф. та інших. Не дивлячись на розробку низки теоретичних і практичних положень щодо організації і методики здійснення аудиту, недостатньо уваги приділяється супутнім послугам аудиту. Автори монографій та навчальних посібників з аудиту зупиняються на висвітленні теорії і практики аудиторських перевірок фінансової звітності, ігноруючи супутні аудиторські послуги.

Для початку проведення дослідження розглянемо склад аудиторської діяльності.....

Фрагмент наукової статті

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЦЕДУР АУДИТУ В УМОВАХ АВТОМАТИЗОВАНОЇ ОБРОБКИ ОБЛІКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ.

У статті розглядається сутність прийомів документальної перевірки, що застосовуються в ході аудиторської перевірки для отримання аудиторських доказів в умовах автоматизованої обробки облікової інформації.

The article is devoted to the meaning of documentary audit control methods which are used during the audit control for getting of audit proofs in conditions of automatized data processing.

Основною і найбільш важливою, відповідальною й працемісткою частиною роботи аудитора є отримання аудиторських доказів за предметом перевірки. Для досягнення мети аудиту аудитор повинен зібрати інформацію – аудиторські докази, які допоможуть йому обґрунтувати свою думку щодо достовірності

фінансової звітності. На основі аналізу й узагальнення аудиторських доказів аудитор робить висновки про правильність ведення бухгалтерського обліку і достовірність фінансової звітності суб'єкта господарювання. Аудитори повинні зібрати достатню кількість доказової інформації для складання висновку про фінансову звітність. Для того, щоб отримати узагальнені дані, які б характеризували правильність ведення бухгалтерського обліку і достовірність фінансової звітності, аудитор під час проведення аудиторської перевірки, у відповідності з програмою аудиту, збирає, у розрізі окремих об'єктів аудиту, необхідні докази.

В останні роки в Україні зросла автоматизація у веденні бухгалтерського обліку різних суб'єктів господарювання. В Україні використовується значна кількість програмних продуктів для автоматизації бухгалтерського обліку. Найбільш популярними є: «Парус», «БЕСТ», «Фінанси без проблем», «1С: Підприємство» та інші. Правильний вибір програмного продукту та адаптація його до особливостей підприємства дозволить найбільш оперативно і якісно обробляти інформацію та отримувати дані для використання їх в різних цілях. Для цього необхідно володіти інформацією про особливості роботи з певним програмним продуктом, можливості його модифікації, сумісність з іншими програмними продуктами та іншою інформацією. Проте, автоматизований облік не може бути гарантом достовірності даних обліку та звітності. Виникає питання про необхідність застосування аудитором спеціальних методів аудиту при сприянні комп'ютера для збору необхідних доказів в процесі підтвердження фінансової звітності.

Розповсюдження автоматизованих систем бухгалтерського обліку, які здатні задовольнити функціональні й господарські потреби підприємств має вплив на аудиторську перевірку. Вітчизняні та закордонні фахівці з аудиту враховують важливість застосування комп'ютерної техніки на різних стадіях (етапах) аудиторського процесу.

У вітчизняній та зарубіжній науковій літературі питанням організації процесу аудиту у середовищі комп'ютерних інформаційних систем приділяється значна увага. Досліджувана проблема розглядалась у працях проф. Рудницького В.С., Бутинця Ф.Ф., Білухи М.Т., Гончарука Я.А., Завгороднього В.П., Івахненкова С.В., Радченко К.І. та інших. Проте, вказані питання

вирішуються комплексно на рівні організації процесу аудиту в цілому.

Метою статті є висвітлення

Додаток 3

ВІДГУК

на автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук _____ «Розвиток процедур аудиту: теорія та методологія» за спеціальністю 08.00.09 - Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)

Дисертація присвячена концептуальним проблемам розвитку методології, теорії та практики процедурного забезпечення аудиту фінансових звітів суб'єктів господарювання. Актуальність розгляду питань підкреслюється тим, що процедури аудиту є підставою для професійного судження аудитора і саме на них ґрунтується думка про фінансову звітність. Саме від належного виконання процедур аудиторської перевірки залежить якість аудиту та достовірність підсумкового документа – аудиторського висновку. Залишається невизначеною низка питань теоретичного, методологічного та практичного характеру щодо методики вибору інструментарію аудиту, розробки диференційованих моделей процедурного забезпечення етапів аудиту. Потребують вдосконалення методики ідентифікації ризиків шахрайства та визначення рівня суттєвості, від яких залежить якісний та кількісний склад процедур аудиту.

Зміст автореферату свідчить, що дисертаційна робота відзначається глибиною та системністю дослідження теоретичних, методологічних й організаційних положень з формування комплексу процедур аудиту фінансової звітності, широким використанням різних методів наукового дослідження, між розділами дотримано структурну пропорційність, а питання роботи логічно пов'язані між собою. Робота здобувача характеризується значною кількістю суттєвих теоретичних та практичних результатів, які у сукупності спрямовані на розширення та підвищення ефективності виконання процедур аудиту та підвищення якості аудиторських послуг.

У дисертаційній роботі здійснюється комплексне дослідження процесу процедурного забезпечення аудиторської

перевірки відповідно до етапів аудиту та у взаємозв'язку з концепціями аудиторського ризику, суттєвості відхилень та якості аудиту.

Значна увага автором у роботі приділена практиці застосування процедур аудиту, зокрема визначено порядок ранжування доказовості результатів процедур аудиту розроблено типовий внутрішньофірмовий стандарт аудиту «Процедури аудиту», програма постійного вдосконалення професійних знань аудиторів з питань процедур аудиту та інші положення й документи, які мають практичне значення.

У роботі розроблено та запропоновано концептуальний підхід до оптимізації процедурного забезпечення аудиту на основі теорії причинно-наслідкових зв'язків, яка враховує сучасний стан розвитку науки та вимоги суспільства та дозволяє розширити спектр процедур аудиту в професійній практиці, а їх конкретне застосування пов'язати з критеріями достатності, ефективності та оптимальності.

Поряд з позитивними рисами, до автореферату дисертаційної роботи є зауваження :

- має місце незгодженість у складі ознак класифікації процедур аудиту на с. 4 та с.9 автореферату. На стор. 4 автором запропонована класифікаційна ознака процедур аудиту «структура» а на с. 9 її вже немає, а натомість виділена інша – «змістовність застосування»;
- у авторефераті не вказано про дослідження методології та методики прийомів аудиту, як складових процедур аудиту.

Разом з тим, вказані зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Отримані результати є обґрунтованими і мають як теоретичне, так і практичне значення. Основні положення дисертаційної роботи пройшли апробацію на 21 міжнародній та всеукраїнських наукових та науково-практичних конференціях, результати досліджень доведено до рівня практичного використання організаціями та аудиторськими фірмами в Україні. Доцільно зауважити, що усі наукові статті автора у фахових та інших виданнях за темою дисертації є одноособовими та часові межі їх опублікування (2004-2011 рр.) вказують на тривалий та систематичний характер досліджень науковця.

У цілому дисертаційна «Розвиток процедур аудиту: теорія та методологія» є такою, що відповідає пп. 11, 13,14 порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 07 березня 2007 року № 423, а її автор заслуговує на присудження вченого ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.09 - Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності).

Додаток 4

Ризик – це можливість виникнення негативних наслідків дій. Тобто це ймовірність втрати корисності будь-якої дії чи управлінського рішення для заінтересованих осіб. Існує ряд трактувань поняття «ризик», які склалися історично і постійно удосконалюються. Якщо у класичній теорії ризику (XIX ст.), сформульованій Н.У. Сенсором та Дж. Міллем, ризик пов'язувався з необхідністю відшкодування збитків у результаті підприємницької діяльності, то у неокласичній теорії (А.Маршал, А.Пігу, Фр. Найт) у XX столітті ризик розглядається з позиції визначення змістової його частини. Згідно з цим, ризики в обліку, аналізі та аудиті зумовлюються недостатнім рівнем ідентифікації об'єктивних та суб'єктивних, негативних та позитивних чинників господарських ситуацій.

Під економічним ризиком розуміють такий вид ризику, який виникає при будь-яких видах підприємницької діяльності, спрямованих на одержання прибутку і пов'язаних з виробництвом продукції, реалізацією товарів, наданням послуг, виконанням робіт, товарно – грошовими і фінансовими операціями; комерцією, а також реалізацією науково – технічних проєктів[1, с. 10].

Сучасне ринкове середовище характеризується постійним зростанням невизначеності. Це стосується всіх суб'єктів господарювання, а також систем управління ними. Відтак, не минули ці процеси і сервісні для системи управління підсистеми – облік, аналіз та контроль (аудит). Отже, на часі різностороннє дослідження можливості мінімізації невизначеності, оцінка рівня та забезпечення від різних видів ризиків – у тім числі економічних для цих підсистем. Ця проблема є тим більш актуальною у зв'язку з нарощуванням негативних тенденцій у світовій економіці і

необхідності формування гармонізованих відповідей на ці виклики глобалізації.

Якщо взяти за основу це трактування, то економічні ризики в обліково – аналітичних системах спричинені тим, що вони є інформаційним ресурсом системи управління, формують інформаційне поле навколо кожного господарського явища, процесу, діяльності, виду відносин, ресурсів т.і., використання якого може відбуватися різновекторно в залежності від потреб заінтересованих сторін. Не випадково у зв'язку з цим ряд економічних наук і практик використовує в якості одного з методів дослідження аналіз як інструмент зменшення ризиків неякісної інформації. Наприклад, у аудиті проведення аналітичних процедур здійснюється, на думку А.П. Шеремета та В.П.Суйца [2, с.166], з метою виявлення незвичайних і невірно відображених у бухгалтерському обліку фактів господарської діяльності, а також встановлення причин таких помилок та викривлень.

Економічні ризики поділяються на: операційні (комерційні та виробничі), фінансові (процентний, кредитний, валютний), інвестиційні (інвестиційний, інноваційний). На нашу думку, чітка ідентифікація і простеження характеру і рівня впливу економічних ризиків на окремі сторони та види діяльності підприємства неможлива, оскільки вони прямо чи опосередковано здійснюють вплив на операційну, інвестиційну та фінансову діяльність, і, відповідно, на поведінку витрат, доходів, капіталу, зобов'язань, активів. Відтак, варто вважати економічними ризиками такі, які уречевлюються в зменшення вигод, збільшення витрат.

Проведені дослідження свідчать про те, що внутрішнє і зовнішнє середовище обліково – аналітичних систем характеризується багатьма негативно діючими чинниками, що обумовлюють реалізацію відповідних ризиків. Зменшення або ліквідація виявлених негативних чинників середовища обліково – аналітичних систем шляхом моніторингу дозволить підвищити їх якість, і, відповідно, сприятиме зростанню економічних вигод власників та керівництва суб'єктів господарювання та інших зацікавлених сторін. Вирішення проблем, пов'язаних з ризиками обліково – аналітичних систем повинно пов'язуватися, насамперед, з посиленням моральної та матеріальної мотивації виконавців облікових та аналітичних робіт; регламентацією обліку та

економічного аналізу за допомогою науково-обґрунтованих методик аналізу з боку інститутів держави; подальшою гармонізацією законодавства України.

Традиційно в наукових дослідженнях вітчизняних та зарубіжних науковців увага приділяється аналізу ризиків в системі ризик-менеджменту, інвестиційного та фінансового менеджменту. Одним із важливих питань, що досліджуються вченими-аудиторами є ризико - орієнтований аудит, аудиторський ризик та методи його оцінки. Однак практично не ідентифікованими є системні ризики, що стосуються бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту. Хоча у фінансовому ризик-менеджменті до складу ризику події (бізнес-ризик) відносять бухгалтерські ризики[1].

